

Seth Gurell
Center for Open and Sustainable Learning

Sunshine Connelly
Educational Development Centre for the Otago Polytechnic Dunedin

David Wiley
Center for Open and Sustainable Learning

Otwarte zasoby edukacyjne. Podstawowe informacje

Definicje

Termin *otwarte zasoby edukacyjne* (Open Educational Resources, OER) odnosi się do tych materiałów edukacyjnych (plany lekcji, testy, programy nauczania, moduły szkoleniowe, kursy, pokazy, symulacje itp.), które są w wolnym dostępie i można je powtórnie wykorzystać, zaadaptować do swoich potrzeb oraz przekazać do użytku innym^[1].

Po raz pierwszy otwarte zasoby edukacyjne wykorzystano w lipcu 2002 r. podczas warsztatów UNESCO związanych z otwartymi programami edukacyjnymi w państwach rozwijających się^[2]. Zazwyczaj definicje terminu obejmują zawartość merytoryczną, narzędzia oprogramowania, licencje i poradnik opisujący przykłady najlepszego praktycznego użycia wszystkich tych materiałów. Problematyka dotycząca OER wyznacza pole praktyki i eksploracji podlegające przemianom i rozwojowi, czego dowodzi rosnąca liczba prac badawczych, m.in. OECD Organization for Economic Co-operation and Development^[3], OLCOS Open eLearning Content Observatory Services^[4] oraz raporty Hewlett Foundation^[5]. Coraz częściej bada się współtworzące OER społeczności, których działania zyskują coraz większy rozmach, a przede wszystkim śledzi się i analizuje wpływ OER na proces nauczania oraz środowisko edukacyjne.

Inspirujące projekty OER

Istnieje kilka inspirujących projektów, o których wspominamy w tym tekście. Szczególną uwagę przyciągają dwa z nich: Wikipedia, ze względu na jej gwałtowny rozwój dokonujący się dzięki dynamicznym, powstającym *ad hoc* społecznościom oraz, należący do pionierskich, projekt OpenCourseWare Massachusetts Institute of Technology (MIT).

W styczniu 2001 r. została uruchomiona Wikipedia, dostępna w sieci internetowej encyklopedia, którą każdy może współtworzyć, edytując hasła. Większość ludzi myślała, że coś takiego nigdy nie zadziała. Przez pierwszy miesiąc Wikipedia zgromadziła 17 artykułów, do kwietnia miała ich 1000, w październiku ponad 10 000, a do końca roku 2002 liczba haseł w encyklopedii on-line przekroczyła 100 000^[6]. Jest to obecnie największa na świecie encyklopedia stanowiąca ogromny zasób potrzebnych informacji dla studentów i wykładowców.

W roku 2002 jedna z najsłynniejszych uczelni technicznych USA, Massachusetts Institute of Technology (MIT), uruchomiła swój projekt Otwartych Kursów OpenCourseWare, ogłaszając plan opublikowania niemal wszystkich materiałów szkoleniowych w Internecie, aby inni mogli je swobodnie wykorzystywać, modyfikować i dzielić się nimi. Świat nauki był zszokowany. Ludzie nie mogli uwierzyć, że MIT mógłby po prostu oddać swoje "klejnoty koronne", podczas gdy reszta świata próbuje skomercjalizować działania związane z nauczaniem i uczeniem się. Dzięki wierze w ideę otwartego dostępu do edukacji i w potęgę współdziałania w celu ulepszania materiałów, przy pomocy finansowej Fundacji Williama i Flory Hewlettów i Fundacji Andrew Mellon, MIT zaczął publikować setki materiałów szkoleniowych. Sukces tego przedsięwzięcia odbił się szerokim echem w świecie. Dotychczas MIT opublikował w Internecie ponad 1800 materiałów szkoleniowych, z których korzysta ponad milion użytkowników każdego miesiąca^[7].

Setki podobnych inicjatyw (jak WikiEducator <http://www.wikieducator.org/>^[8], OER Commons <http://www.oercommons.org/> czy Connexions <http://cnx.org/>) istnieją dzięki innowacyjnym narzędziom i serwisom, umożliwiającym dzielenie się posiadanymi materiałami oraz dzięki współpracy w zakresie przygotowywania zasobów edukacyjnych. Przedsięwzięcia te skupiają się na:

- tworzeniu wolnych od opłat licencyjnych podręczników do wykorzystania na pierwszym i drugim poziomie nauczania w szkołach (do nauczania w szkole podstawowej i gimnazjum);
- upraszczaniu licencji dla zasobów używanych przez osoby zajmujące się edukacją;
- segregowaniu, scalaniu i indeksowaniu materiałów edukacyjnych tak, aby były one łatwiejsze do znalezienia i wykorzystania;
- szkoleniu on-line społeczności nauczycieli i autorów;
- pracy nad rozwojem otwartej edukacji jako pola działań i jako ruchu.

Wybitne wyniki w tej dziedzinie mają: Organizacja Narodów Zjednoczonych do Spraw Oświaty, Nauki i Kultury (UNESCO), Organizacja Współpracy Gospodarczej i Rozwoju OECD, Fundacja Williama i Flory Hewlettów oraz Sun Microsystems, które to organizacje pomogły stworzyć światową otwartą przestrzeń edukacyjną. Z niewielkich, lecz ambitnych założeń, takich jak projekt Otwartego Programu Edukacyjnego, wyrosło OpenCourseWare Consortium (OCW) <http://ocwconsortium.org/>, zrzeszające ponad sto instytucji z całego świata. Wszyscy zaangażowani w publikowanie materiałów szkoleniowych w Internecie działają w imię idei współpracy i dzielenia się zasobami, na rzecz szerszej wizji wysokiej jakości edukacji dostępnej dla wszystkich dzięki otwartym zasobom. Autorzy OER oddają użytkownikom swoich materiałów dużą swobodę działania, przyzwalając między innymi na modyfikację zasobów, ich tłumaczenie czy ulepszanie oraz udostępnianie innym osobom (niektóre licencje ograniczają modyfikacje i/lub użycie komercyjne).

Pierwsze kroki z OER

Tworzenie i rozbudowywanie otwartych zasobów edukacyjnych może wydawać się z początku trochę onieśmielające, jednak najlepsze kwalifikacje stanowią tu pasja do dzielenia się wiedzą oraz gotowość do uczenia się. Jako osoba zajmująca się edukacją jesteś potencjalnie najbardziej istotnym współtwórcą OER, ponieważ rozumiesz potrzeby uczniów i masz doświadczenie przynajmniej w jednej, jeśli nie w wielu dziedzinach. Każdy współpracownik OER prezentuje różny poziom zdolności technicznych, umiejętności w zakresie projektowania oraz uczenia. Nie przejmujcie się, jeśli nie czujecie się ekspertami w każdej z tych dziedzin, pamiętajcie, że do tworzenia odpowiednich materiałów edukacyjnych ruch OER potrzebuje pomocy nauczycieli i wykładowców, takich jak Ty! *Stumilowa podróż zaczyna się od jednego kroku* - jak mówi starożytne chińskie przysłowie. Wybierając się w tę podróż, by odkryć bogactwo OER i poszerzyć swą edukacyjną praktykę, zaprosz kolegów do wspólnej wędrówki i dzielenia się doświadczeniami ze społecznością.

Dlaczego OER?

Zważywszy na ogrom informacji, do których mamy łatwy dostęp przez Internet, warto odpowiedzieć sobie na pytania:

- co sprawia, że OER są wyjątkowe?
- dlaczego mamy poświęcać swój czas, by tworzyć lub wyszukiwać OER i wykorzystywać je do pracy ze swymi uczniami?

Celem OER jest poprawić możliwości uczenia się przez dzielenie się wiedzą oraz dostęp do zasobów edukacyjnych. Przyłączając się do międzynarodowej społeczności osób zajmujących się edukacją, możemy oszczędzić czas, zredukować koszty i przyczynić się do polepszenia jakości nauczania we własnej klasie oraz na całym świecie. Ruch OER stara się stymulować, ułatwiać i katalizować rozwój wspólnej skarbnicy sieciowych zasobów edukacyjnych, których wykorzystanie pozwala obejść bariery dostępu i uchylić ograniczenia dotyczące użycia, tym samym polepszyć warunki edukacji, traktowanej powszechnie jako społeczne dobro. Dzięki OER mamy swobodę wykorzystania, adaptowania do własnych potrzeb i dzielenia się zasobami oraz możliwość włączenia się do nowej stale rosnącej społeczności.

Używanie OER jest proste i szybko wynagradza trud! Dzięki OER mamy wolność:

- ponownego wykorzystania czyjejś oryginalnej pracy, bez potrzeby zwracania się z prośbą o pozwolenie (Reuse);
- poprawiania (Revise), czyli zmieniania i przekształcania istniejącego dokumentu, zgodnie ze swoimi potrzebami;
- miksowania (Remix) bezpośrednio użytej lub zmodyfikowanej pracy z innymi dla udoskonalenia efektów edukacyjnych;
- przekazywania innym (Redistribute), dzielenia się pracą oryginalną, przerobioną lub zmiksowaną^[9].

Wszystko to możesz również zrobić, wykorzystując materiały podlegające tradycyjnemu prawu autorskiemu, ale wymaga to zwiększonego wysiłku i innych zasobów.

Zalety propozycji, jaką niosą ze sobą OER

Dzięki OER możesz, na przykład, przeglądać on-line galerie zdjęć, wybrać obrazy udostępniane na odpowiednich licencjach i użyć ich, by skomponować plakat lub inne materiały edukacyjne dla swojej klasy. Rezultat można udostępnić innym, by używali go we własnych projektach edukacyjnych bez konieczności proszenia o pozwolenie. Wyobraź sobie też - to następny przykład - że możesz użyć jakiejś piosenki, by połączyć ją z filmem wideo z lokalnej imprezy i w ten sposób stworzyć dokument, który może być publikowany w sieci. Jeśli muzyka i film wideo są udostępniane na odpowiednich licencjach, oba te działania są zarazem możliwe i legalne. Dzieje się tak, ponieważ być może ludzie tacy, jak Ty, poświęcili czas, by stworzyć i podzielić się z innymi OER.

Podręcznik OER jest dobrym przykładem takiej inicjatywy:

- wszystkie obrazy i fonty zostały pozyskane lub zaadaptowane z istniejących już, udostępnianych na licencji zgodnej z licencją tego podręcznika (Creative Commons Attribution ShareAlike);
- w jego powstaniu brali udział współpracownicy z Ameryki Północnej, Afryki, Azji i rejonu Pacyfiku.

W porównaniu do przygotowania oraz publikacji podręczników przy tradycyjnym podejściu, dzięki usunięciu przeszkód związanych z prawem autorskim, stworzyliśmy podręcznik szybciej, ponosząc mniejsze koszty i oszczędzając czas. Nie byłoby to możliwe bez łączenia zasobów (tekstów + obrazów) i wolnego oprogramowania używanego do ich scalania. Jednak korzyści, jakie można czerpać z OER, dotyczą nie tylko możliwości wykorzystania istniejących zasobów. OER pozwala oszczędzać czas, ponieważ osoby zajmujące się edukacją nie potrzebują tworzyć poszczególnych komponentów od początku. Niektóre materiały, szczególnie te, które zawierają kompletne kursy z jakiejś dziedziny, mogą rekompensować niedobór nauczycieli. Zaopatrzeni w nie uczniowie, jeśli są wystarczająco niezależni i mają odpowiednio dużo uprzednio zdobytej wiedzy o przedmiocie - dadzą sobie radę sami. Korzyść dla osób nauczających polega na możliwości konfrontowania i uzupełniania własnych umiejętności i doświadczeń w trakcie korzystania z OER. Wreszcie, niektóre OER mogą poszerzać dostęp do czołowych instytucji naukowych na świecie i światowej sławy nauczycieli. Na przykład Otwarty Program Edukacyjny MIT <http://ocw.mit.edu/> oferuje programy nauczania i kursy jednego z czołowych instytutów technicznych na świecie, a repozytorium prac badawczych arXiv.org <http://arxiv.org/> daje dostęp do najnowszych prac naukowych wielu znanych badaczy z nauk ścisłych, w tym także polskich.

Paradoksy związane z prawem autorskim

Prawo autorskie może stanowić przeszkodę w dzieleniu się wiedzą i zasobami edukacyjnymi, ale może także stanowić środek umożliwiający osiągnięcie celów ruchu na rzecz OER.

Prawo autorskie jako bariera

Dzięki Internetowi możesz mieć dostęp do ogromnej ilości informacji i materiałów, jednakże w wielu przypadkach nie będziesz mógł wykorzystać ich legalnie czy też bez ograniczeń. Problem *de facto* generuje samo prawo autorskie. Obrazy, filmy wideo, podcasty i strony dostępne w Internecie najczęściej podlegają ochronie prawa autorskiego. Oznacza to, że nie mogą być przez Ciebie pobrane, używane czy zaadaptowane dla potrzeb Twoich uczniów, jak również przekazywane studentom czy innym nauczycielom. Standardowo w większości krajów prawo stanowi, że autor posiada pełne prawa autorskie do swoich dzieł, chyba że:

- jest związany kontraktem na podstawie umowy o pracę, która stanowi, że materiały wytwarzane w ramach pracy należą do pracodawcy;
- prawo autorskie do dzieła zostało przekazane wydawcy;
- autor deklaruje, że praca będzie udostępniona w domenie publicznej^[10].

Pełne prawo autorskie oznacza, że nikomu nie można używać, przerabiać ani przekazywać innym materiałów bez wyraźnie sformułowanej zgody osoby posiadającej do nich prawo autorskie.

Pobieranie i używanie obrazka ze strony jakichś prasowych wiadomości (News) bez zgody właściciela może się wydawać niewinne, ale Ty i zatrudniająca Cię instytucja możecie zostać pociągnięci do odpowiedzialności prawnej i finansowej. Co więcej, jeśli planujesz dzielić się

swoimi OER z innymi, większość serwisów takich, jak YouTube czy Flickr, usunie Twój materiał ze swojej strony, jeśli otrzymają skargę związaną z prawem autorskim czy z prawami własności w ogóle. Oznacza to, że jeśli włączysz do swojego dzieła materiały podlegające prawu autorskiemu, całej pracy grozi kasacja.

Prawo autorskie jako pomocne narzędzie

Licencje prawno-autorskie mogą być jednak używane także w innym celu - do popierania idei i praktyki powtórnego użycia oraz przekazywania materiałów edukacyjnych. Bez prawa autorskiego nie możemy ustalić wielu kwestii dotyczących naszych zasobów edukacyjnych (np. nie można wymagać od innych, by dzielili się zmianami, których dokonali w naszych materiałach), ponieważ jedynie licencja stanowi podstawę egzekwowania prawa w tym kontekście. Na mocy powszechnie obowiązującego prawa autorskiego każdy nauczyciel, wykładowca czy instruktor jest domyślnie posiadaczem praw autorskich do materiałów, które stworzył (chyba że instytucja, z którą jest związany, działa zgodnie z wyraźnie sformułowaną zasadą stanowiącą coś innego). Jako posiadacz prawa autorskiego możesz wybrać licencję, na mocy której będą udostępniane Twoje materiały OER. Decyzję taką możesz podjąć zgodnie z przekonaniem, że wybór odpowiedniej licencji będzie najlepiej wspierał cele, które chcesz osiągnąć przez współdzielenie. Ponieważ większość OER posiada licencje prawa autorskiego, które zostały specjalnie zaprojektowane, by dać zgodę na pobieranie materiałów, dokonywanie w nich zmian i przekazywanie ich innym OER dostarcza ekscytującej możliwości, by tworzyć i dzielić się z innymi materiałami edukacyjnymi w twojej klasie, z twoimi kolegami i ze wszystkimi na całym świecie.

Co z kwestią dozwolonego użytku (fair use)?

Dozwolony użytek stanowi doktrynę prawa autorskiego nie tylko Stanów Zjednoczonych (czasem nazywaną też fair dealing http://en.wikipedia.org/wiki/Fair_dealing w innych krajach), pozwalającą wybrać sposoby wykorzystania materiałów podlegających prawu autorskiemu bez specjalnego pozwolenia posiadacza praw autorskich pod pewnymi warunkami. Dozwolony użytek jest określany dowolnie w różnych krajach i nie ma w odniesieniu do niego ustalonych niezmiennych zasad. Co więcej, interpretacja uczciwego użytkowania (czy też fair dealing) może być różna w różnych systemach prawnych. Istnieje jednak kilka typowych zasad określania czy mamy do czynienia z uczciwym użyciem:

- Niekomercyjne użycie - w tym przypadku chodzi o to czy praca jest używana dla celów niekomercyjnych, czy też nie. Jeśli materiał podlegający prawu autorskiemu jest używany w celach niekomercyjnych, najprawdopodobniej będzie to postrzegane jako uczciwe użycie.
- Dobro społeczne - im bardziej wykorzystanie jakiegoś materiału jest użyteczne dla dobra społecznego, tym bardziej prawdopodobne jest, że będzie ono postrzegane jako uczciwe użycie. Na przykład tekst zawierający wskazówki na temat bezpieczeństwa przeciwpożarowego będzie w mniejszym stopniu chroniony prawem niż popularna piosenka.
- Zakres wykorzystanej pracy - im mniej wykorzystałeś materiał podlegający prawu autorskiemu, tym bardziej prawdopodobne jest, że będzie to postrzegane jako uczciwe użycie. Jako przykład 30 sekund filmu może być uznane za uczciwe użycie, podczas gdy 30 minut nie.
- Wpływ użycia na jakość własnej pracy - im bardziej wykorzystanie zmniejsza oryginalność pracy, tym mniej prawdopodobne jest, że zostanie potraktowane jako uczciwe użycie^[11].

Niestety, zasady dozwolonego użytku są często niejasne i trudne do określenia. Na przykład, pokazanie reklamy z czasopisma w klasie podczas lekcji poświęconej społecznym wpływom reklamy może stanowić uczciwe użycie, lecz może nie zostać uznane za uczciwe zrobienie cyfrowej kopii tejże reklamy, a następnie zamieszczenie jej na publicznie dostępnej stronie internetowej. Prawa autorskie mogą także różnić się w różnych krajach, dobrze jest więc znać miejscowe prawo i regulacje dotyczące praw autorskich. Czy nie wydaje się to skomplikowane? Używanie OER i zarazem ominięcie takich kłopotów to dobra alternatywa! Zasada dozwolonego użytku chroni wiele przypadków wykorzystania cudzych materiałów w klasie (jest to dozwolone na zasadzie cytatu). Problem pojawia się, gdy chcesz dzielić się z innymi (na przykład przez Internet) tymi wspaniałymi materiałami, które przygotowałeś. Zasada uczciwego użycia nie dotyczy udostępniania materiałów edukacyjnych on-line, gdyż wtedy jesteś poza klasą. Ponieważ nauczyciele nie są chronieni, gdy dzielą się materiałami on-line, wielu wybiera umieszczanie swoich materiałów w systemach wewnętrznych instytucji chronionych hasłem (Moodle, Blackboard czy Angel), co w wielu sytuacjach będzie postrzegane jako uczciwe użycie. Podczas gdy uczciwe użycie może pomóc w nauczaniu klasowym, istnieje ciągle przeszkoda współdzielenia się wiedzą. Potencjalni odbiorcy, tacy jak członkowie rodziny i inni członkowie społeczności, nie będą mogli mieć dostępu do materiałów. Istnieje także trudność w zarządzaniu hasłami. Co najważniejsze, tworzenie nowych materiałów do lekcji jest czasochłonne. Dzielenie się materiałami jest wartościowe dla wielu innych nauczycieli, ale niewłaściwe ich licencjonowanie może utrudnić legalne dzielenie się zasobami edukacyjnymi albo wręcz uczynić je niemożliwym.

Więcej informacji na temat amerykańskiego prawa autorskiego można znaleźć na stronach Cornell's Copyright Information Center <http://www.copyright.cornell.edu/>; informacja na temat amerykańskiej ustawy edukacyjnej TEACH Act, w której mamy najnowsze zapisy związane z prawnym wykorzystaniem materiałów edukacyjnych, znajduje się na stronach Office of the Provost <http://www.provost.ncsu.edu/copyright/toolkit/>. Natomiast na stronach The Commonwealth of Learning (COL) są inne zasoby dotyczące różnych aspektów nauczania: <http://www.col.org/resources/knowServices/>.

Przekład Aleksandra Sekuła

Open educational resources handbook for educators 1.0
 Karta tytułowa podręcznika w wersji papierowej
 Projekt Corrine Beaumont na licencji CC BY-SA
<http://www.lulu.com/content/3597933>

Przypisy

- [1] Tekst został przetłumaczony i opracowany dla Fundacji Nowoczesna Polska i "Biuletynu EBIB" z podręcznika otwartych zasobów edukacyjnych *OER Handbook for education* opracowanego w *WikiEducator* [on-line], [dostęp 8 stycznia 2008]. Dostępny w World Wide Web: http://wikieducator.org/OER_Handbook/educator_version_one. Podręcznik udostępniony na licencji CC BY-SA. Celem tego przekładu jest przybliżenie polskim czytelnikom, czym są otwarte zasoby edukacyjne.
- [2] JOHNSTONE, S. Forum 1 Session 1 - Background note Open Educational Resources and open content: an overview. 24-28 October 2005. *UNESCO Virtual University* [on-line], [dostęp 8 stycznia 2008]. Dostępny w World Wide Web: http://www.unesco.org/iiep/virtualuniversity/forumsfiche.php?queryforumspages_id=13.
- [3] Giving Knowledge for Free: The Emergence of Open Educational Resources, Pembroke: OECD Publishing, 2007.
- [4] *Open Educational Practices and Resources* [on-line]. Salzburg: OLCOS, 2007 [dostęp 8 stycznia 2008]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.olcos.org>.
- [5] ATKINS, D.E., BROWN, J.S., HAMMOND, A.L. *A Review of the Open Educational Resources (OER) Movement: Achievements, Challenges, and New Opportunities. Report to The William and Flora Hewlett Foundation* [on-line]. San Francisco, 2007 [dostęp 8 stycznia 2008]. Dostępny w World Wide Web: http://www.oerders.org/wp-content/uploads/2007/03/a-review-of-the-open-educational-resources-oer-movement_final.pdf.
- [6] ZACHTE, E. Wikipedia Statistics. W: *Wikimedia Foundation, Inc.* [on-line], [dostęp 8 stycznia 2008]. Dostępny w World Wide Web: <http://stats.wikimedia.org/EN/TablesWikipediaEN.htm>.
- [7] Site Statistics. W: *MIT OpenCourseWare* [on-line], [dostęp 8 stycznia 2008]. Dostępny w World Wide Web: <http://ocw.mit.edu/OcwWeb/Global/AboutOCW/evaluation.htm>.
- [8] Wszystkie odesłania do stron internetowych przedstawiają wersję aktualną w dniu 8 stycznia 2009.
- [9] [WILEY], D. Open education license draft. W: *Iterating Towards Openness* [on-line], [dostęp 8 stycznia 2008]. Dostępny w World Wide Web: <http://opencontent.org/blog/archives/355>.
- [10] Warto zauważyć, że domena publiczna nie jest prawną licencją, ale deklaracją opublikowania prac jako wkładu we wspólne zasoby intelektualne. Istnieją systemy prawne, w ramach których prace nie mogą wejść do domeny publicznej do czasu, aż wygaśnie ich prawo autorskie.
- [11] U.S. Copyright Office. Fair Use. W: *Copyright* [on-line]. Last Updated 2006, July [dostęp 8 stycznia 2008]. Dostępny w World Wide Web: <http://www.copyright.gov/fls/fl102.html>.

Literatura

- SAVAGE, C. Posting on IIEP-OER mailing list. (5 czerwca 2007).
- SCHMIDT, P. UNESCO OER Toolkit Draft. W: *WikiEducator* [on-line]. Listopad 2007 [dostęp 8 stycznia 2008]. 3.2 From ODL to Open ODL and Open Educational Resources (OER). Dostępny w World Wide Web: http://www.wikieducator.org/UNESCO_OER_Toolkit_Draft#From_ODL_to_Open_ODL_and_Open_Educational_Resources_.28OER.29.
- SCHMIDT, P., SURMAN, M. Open Sourcing Education: learning and wisdom from iSummit 2007. W: *iCommons.org* [on-line]. 2007 [dostęp 8 stycznia 2008]. Dostępny w World Wide Web: <http://icommons.org/resources/open-sourcing-education-learning-and-wisdom-from-isummit-2007>.
- *UNESCO OER Community* [on-line], [dostęp 8 stycznia 2008]. Dostępny w World Wide Web: http://oerwiki.iiep-unesco.org/index.php?title=Main_Page.

Tekst zgodnie z życzeniem autora udostępnia się na licencji CC BY-SA

Otwarte zasoby edukacyjne. Podstawowe informacje / Seth Gurell, Sunshine Connelly, David Wiley// W: Biuletyn EBIB [Dokument elektroniczny] / red. naczelny Bożena Bednarek-Michalska - Nr 1/2009 (101) luty. - Czasopismo elektroniczne. - [Warszawa] : Stowarzyszenie Bibliotekarzy Polskich KWE, 2010. - Tryb dostępu: http://www.ebib.info/2010/101/a.php?gurell_connelly_wiley. - Tyt. z pierwszego ekranu. - ISSN 1507-7187